

Obmedzenia slobody vierovyznania alebo presvedčenia

Obmedzenia slobody vierovyznania alebo presvedčenia.

Zo sledovania správ a možno aj z vlastnej životnej skúsenosti viete, že mnohé vlády obmedzujú slobodu vierovyznania alebo presvedčenia. Argumentujú tým, že musia obmedziť náboženské prejavy z toho či onoho dôvodu. Ako teda vieme, kedy sú obmedzenia oprávnené a prípustné a kedy nie?

Medzinárodné právo v oblasti ľudských práv hovorí, že právo mať, vybrať si, zmeniť alebo opustiť náboženstvo alebo presvedčenie je absolútne - nikdy sa nesmie obmedziť.

Na druhej strane právo prejavovať náboženstvo alebo presvedčenie môže byť obmedzené, ale len pri dodržaní štyroch pravidiel:

1. Každé obmedzenie musí byť upravené v zákone. Ide o to, aby štát, polícia a súdy nemohli konať nepredvídateľne alebo nekonzistentne.
2. Obmedzenie musí byť nevyhnutné na ochranu verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných.
To je dôležité. Zaviesť obmedzenie preto, že je nevyhnutné na ochranu iných ľudí, je niečo úplne iné ako vybrať obmedzenia na základe toho, čo získa hlasy voličov.
3. Obmedzenia nesmú byť diskriminačné.
4. A nakoniec, všetky obmedzenia musia byť primerané problému, ktorý spôsobil príslušný prejav.

Tieto pravidlá sú naozaj dôležité. Bez nich by vlády mohli obmedziť akúkoľvek skupinu alebo praktiku, ktorá sa im náhodou nepáči. Obmedzenia majú byť poslednou možnosťou, nie nástrojom kontroly zo strany štátu.

Na ilustráciu toho, čo tieto pravidlá znamenajú, použime vymyslený príklad.

Predstavme si mesto, v ktorom je päť rôznych náboženských skupín. Všetky majú svoje modlitebne a všetky robia určitý hluk, čo sa nepáči susedom! Polícia však dostáva sťažnosti len na jednu malú, nepopulárnu skupinu...

Vysoká hladina hluku škodí zdraviu a verejné zdravie je legitímnym dôvodom na obmedzenie. Čo by teda mal miestny úrad urobiť? Aké druhy nariadení sú potrebné, nediskriminačné a primerané na ochranu verejného zdravia?

V tomto prípade by bol vhodný všeobecný zákon upravujúci povolenú hlasitosť všetkých verejných zhromaždení. Zákon, ktorý by platil rovnako pre všetky náboženské a ostatné skupiny. Ak niektorá skupina bude hlučnejšia, bolo by primerané požadovať, aby sa stíšila, alebo aby jej bola uložená pokuta. Nebolo by primerané požadovať úplné ticho alebo im zakázať spoločné stretnutia!

A polícia by musela zákon presadzovať rovnako, aj keď dostáva sťažnosti len na nepopulárne skupiny.

To je pomerne malý a jednoduchý príklad.

Keď sa pozrieme na závažné porušenia slobody vierovyznania alebo presvedčenia, zvyčajne je ľahké zistiť, že tieto pravidlá sa ignorujú, pretože obmedzenia sú zjavne zbytočné, diskriminačné alebo neprimerané.

Niektoré krajiny zakazujú všetky náboženské aktivity, ktoré sa konajú mimo budov registrovaných na tento účel. To znamená, že je nezákonné odriekať modlitbu vďaka s hosťami pred večerou vo vašom dome! Toto obmedzenie zjavne nie je legitímne!

Existuje však veľa kontroverzných prípadov. Je v poriadku, ak starosta mesta vo Francúzsku zakáže burkiny - plavky, ktoré zakrývajú všetko okrem tváre a nôh? Alebo aby úrady v niektorých častiach Indie obmedzovali právo informovať ostatných o svojom presvedčení?

V tejto prezentácii sa pozrieme na sedem otázok, ktoré by si mali sudy klásť, aby určili, či sú obmedzenia legitímne. Dúfame, že vám to pomôže posúdiť obmedzenia, s ktorými sa stretávate.

Keď štát zavádza obmedzenia, prvá otázka, ktorú si treba položiť, je, či obmedzenie zasahuje do absolútneho práva mať alebo prijať náboženstvo alebo presvedčenie alebo do práva prejavovať ich.

Ak sa obmedzuje absolútne právo, potom konanie štátu nie je legitímne. Ak sa však obmedzuje prejav, prechádzame k našej ďalšej otázke.

Je správanie, ktoré sa obmedzuje, prejavom náboženstva či presvedčenia, alebo len správaním?

Veci, ktoré robíme, sa často riadia naším presvedčením. Ale nie všetko, čo robíme, je chráneným prejavom náboženstva alebo presvedčenia. Keď sa niekto sťažuje, že jeho právo na prejav bolo obmedzené, sudy začínú tým, že rozhodnú, či je príslušné správanie prejavom náboženstva alebo presvedčenia. Robia to tak, že skúmajú súvislosť medzi správaním a presvedčením, aby zistili, či sú úzko prepojené.

Niekedy je to jednoduché. Chodenie do kostola je úzko spojené s kresťanstvom a pôst je úzko spojený s islamom.

Ale nie vždy je to jednoduché. Pre jedného kresťana nosenie kríža nie je dôležité, pre iného je to hlboký prejav náboženskej identity. A moslimské ženy majú rôzne názory na pokrývky hlavy.

Nie je úlohou súdov rozhodovať o tom, ktoré presvedčenie je správne. Pri rozhodovaní o tom, čo sa považuje za náboženský prejav, súdy čelia riziku, že budú vynášať rozsudky o doktríne, ktorá uprednostňuje niektoré teologické výklady pred inými. Ľudské práva majú jednotlivci, takže súdy sa čoraz častejšie pozerajú na presvedčenie dotknutej osoby namiesto inštitucionálnych doktrín a ako dôvod uvádzajú, že ak táto osoba považuje určitú činnosť za náboženský prejav, potom pre ňu takou je!

Keď sme zistili, že chránený prejav je obmedzený, musíme skontrolovať, či je jeho obmedzenie stanovené v zákone.

Existuje písané právo, judikatúra alebo zvykové právo, ktoré upravuje obmedzenie? Alebo ho ukladajú úradníci bez akéhokoľvek právneho základu? Ak neexistuje právny základ, obmedzenie nie je legitímne.

Ďalším krokom je posúdiť, či je obmedzenie nevyhnutné na ochranu legitímneho dôvodu. Na zodpovedanie tejto otázky musíme najprv skontrolovať, či existuje priama súvislosť medzi obmedzovanými praktikami a jedným z legitímnych dôvodov, a potom skontrolovať, či je obmedzenie nevyhnutné? Pozrime sa postupne na každú z týchto otázok.

Podľa medzinárodného práva sú jedinými legitímnymi dôvodmi na obmedzenie slobody vierovyznania alebo presvedčenia ochrana verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných.

Ako teda obmedzované správanie ohrozuje tieto dôvody? A existujú na to dôkazy?

Štát musí preukázať priamu súvislosť medzi obmedzovanými praktikami a jedným z týchto legitímnych dôvodov.

Hinduistický kastový systém rozdeľuje ľudí na vyššie a nižšie kasty a skupiny bez kasty. Skupiny bez kasty čelia masívnej diskriminácii a sociálnemu a ekonomickému znevýhodneniu. Niektoré chrámy zakazovali vstup hinduistom bez kasty. India zrušila kastový systém v roku 1949 a chrámy už nesmú odmietnuť vstup hinduistom bez kasty. Toto obmedzenie spĺňa test - existuje jasná, priama súvislosť medzi predchádzaním kastovej diskriminácii a ochranou práv a slobôd ostatných.

Nie všetky obmedzenia však majú takúto jasnú súvislosť a niekedy vlády nesprávne uvádzajú alebo zneužívajú legitímne dôvody.

Obmedzenia slobody vierovyznania alebo presvedčenia často súvisia s verejným poriadkom. Zákony o verejnom poriadku upravujú mnohé veci vrátane vyhrážania, napadnutia, podnecovania k násiliu a niekedy aj rúhania.

Sloboda prejavovať náboženstvo alebo presvedčenie nevyhnutne zahŕňa právo povedať to čo považujete za pravdivé. Je zrejmé, že presvedčenie možno vyjadrovať pokojne alebo spôsobom, ktorý podnecuje násilie. Žiaľ, niektorých ľudí pokojné vyjadrenie iného presvedčenia, než je ich vlastné, natoľko uráža, že reagujú násilím.

Niektoré štáty zakazujú pokojné vyjadrovanie určitých presvedčení s odôvodnením, že na to majú legitímne dôvody týkajúce sa verejného poriadku, pretože hrozí riziko davového násillia. Indonézia na tomto základe zakazuje verejné vyjadrovanie ahmadijskeho alebo ateistického presvedčenia. V dôsledku toho sú obeť násillia niekedy obvinené z rúhania alebo podnecovania namiesto toho, aby boli páchatelia obvinení z útoku.

Takéto zákony neznižujú násillie. Namiesto toho posilňujú myšlienku, že ľudia, ktorí majú "nesprávne" presvedčenie, by mali byť potrestaní.

Ďalším ošemetným dôvodom na uplatnenie je verejná morálka. Majú všetci rovnakú morálku a či morálka je "verejná"? Odborníci OSN na ľudské práva tvrdia, že definícia verejnej morálky musí vychádzať z "mnohých spoločenských, filozofických a náboženských tradícií". Inými slovami, obmedzenia nemožno zakladať len na morálke väčšiny.

Možno vás prekvapí, že národná bezpečnosť nie je legitímnym dôvodom na obmedzenie slobody vierovyznania alebo presvedčenia.

Niektoré vlády démonizujú skupiny, najmä tie, ktoré vyznávajú náboženstvo nepriateľskej krajiny a označujú ich za hrozbu pre národnú bezpečnosť. Autori dohovoru sa zhodli na tom, že verejné zdravie, bezpečnosť a poriadok poskytujú dostatočný priestor na obmedzenie a že pridaním dôvodu národnej bezpečnosti by hrozilo, že sloboda vierovyznania alebo presvedčenia sa stane neuplatniteľnou v čase, keď je to najviac potrebné.

Takže sme stanovili, že štát musí preukázať priamu súvislosť a ukázať, ako obmedzené postupy ohrozujú legitímny dôvod. Videli sme tiež, že je dôležité skontrolovať, či sa legitímne dôvody vykladajú a uplatňujú správne.

Prejdime k druhej časti našej otázky - je obmedzenie nevyhnutné? Nie žiaduce z politického alebo väčšinového hľadiska, ale nevyhnutné.

Povedzme, že vláda preukázala, že existuje priama súvislosť medzi obmedzením, ktoré navrhuje a ochranou práv a slobôd iných.

Je hrozba dostatočne vážna na to, aby motivovala obmedzenie?

Bude navrhované obmedzenie účinné pri ochrane práv ostatných?

A existujú iné spôsoby riešenia problému bez obmedzenia práv?

Ak problém nie je dostatočne závažný, ak navrhované obmedzenie neprispieje k jeho riešeniu alebo ak existujú iné spôsoby riešenia bez obmedzenia práv, potom obmedzenie nie je potrebné.

Čínska vláda tvrdí, že má obavy o zdravie a bezpečnosť v súvislosti s preplnenými budhistickými výcvikovými strediskami. Zdravie a bezpečnosť sú legitímne dôvody. Jedným z riešení by bolo umožniť centrárom rekonštrukciu a rozšírenie. Toto riešenie by neobmedzovalo práva. Namiesto toho vláda zbúrala celé časti týchto centier a násillne vysídliť tisíc mníšok. Nebolo to potrebné.

Iste, niektoré obmedzenia sú potrebné. Organizácia Spojených národov jasne uviedla, že škodlivé tradičné praktiky by mali byť zakázané, ako napríklad niektoré iniciačné rituály a mrzačenie ženských pohlavných orgánov.

Samozrejme, mnohé prípady nie sú také jednoznačné. Ale dôkazné bremeno, že obmedzenie je nevyhnutné, má ležať na štáte.

Keď sme zistili, že štát má legitímne dôvody a obmedzenie je nevyhnutné, musíme skontrolovať, či obmedzenie nie je diskriminačné.

Možno si myslíte, že je ľahké zistiť, či sú zákony, politiky alebo postupy diskriminačné. A ak sa výslovne vzťahujú na niektorých ľudí a na iných nie, je to tak. To sa nazýva priama diskriminácia a je zakázaná.

Ale niekedy zákony, ktoré sa vzťahujú na všetkých, majú na niektorých ľudí veľký vplyv a na iných nemajú žiadny vplyv. To sa nazýva nepriama diskriminácia.

Vráťme sa k nášmu imaginárnemu mestu a hlučným miestam uctievania. Mestská rada zaviedla zákon obmedzujúci hlasitosť verejných podujatí a náboženské spoločenstvá podľa toho upravili hlasitosť svojich reproduktorov. Kostolné zvony sú však príliš hlasné a ich hlasitosť nemožno znížiť. Cirkev sa musí vzdať tradičnej praxe, zatiaľ čo iné spoločenstvá nemali žiadne problémy.

Ide o nepriamu diskrimináciu.

Existuje veľa príkladov všeobecných zákonov, ktoré vedú k nepriamej diskriminácii:

Mnohé krajiny zakazujú nosenie nožov na verejných miestach. Nemá to žiadny vplyv na náboženské skupiny alebo skupiny iného presvedčenia, s výnimkou sikhov. Sikhskí muži musia nosiť pod košeľou kirpan, obradný nôž. Zákon teda obmedzuje možnosť sikhských mužov plniť si svoje náboženské povinnosti.

V niektorých krajinách sa podľa predpisov o plánovaní vyžaduje, aby nové budovy schvaľovali majitelia susedných nehnuteľností. Susedia však môžu mať predsudky, takže tradičné skupiny získavajú stavebné povolenie ľahšie ako menšie netradičné skupiny.

Problémy môžu spôsobovať aj zaužívané praktiky. Ak sa na univerzite prijímacie skúšky konajú vždy v sobotu, adventisti a židia sú znevýhodnení. Od pracovníkov z menšinových náboženských skupín sa často vyžaduje, aby si čerpali dovolenku v súvislosti s väčšinovými náboženskými sviatkami namiesto toho, aby si ju mohli čerpať v súvislosti so svojimi vlastnými sviatkami.

Priama diskriminácia je vždy zakázaná. Súdby by však mali nepriamu diskrimináciu považovať za praktický problém, ktorý je potrebné riešiť všade tam, kde je to rozumne možné. A často sa dajú nájsť jednoduché riešenia. V našom imaginárnom meste by mestská rada mohla udeliť výnimku, ktorá by umožnila zvonenie kostolných zvonov v nedeľu a počas náboženských sviatkov.

Vo Švédsku sa prijímacie skúšky na univerzity kedysi konali len v sobotu. Teraz sa konajú aj v piatok. A uniformy na pracoviskách sa často môžu prispôbiť tak, aby zahŕňali variácie ako turbany.

Súdy však uznávajú, že to nie je vždy možné. Nepriama diskriminácia môže byť zákonná, ak sa preukáže, že na ňu existuje dostatočne dobrý dôvod - objektívne odôvodnenie.

Napríklad zásady kontroly infekcií v nemocniciach, ktoré zakazujú zamestnancom nosiť šperky, znevýhodňujú niektoré skupiny. Zdôvodňuje sa to ochranou verejného zdravia.

Verejné zdravie je samozrejme legitímnym dôvodom na obmedzenie slobody vierovyznania alebo presvedčenia. V súvislosti s nepriamou diskrimináciou však súdy akceptujú aj iné dôvody. Podnik môže napríklad argumentovať tým, že zmena jeho politiky by poškodila jeho záujmy. Obchod s oblečením, ktorý vyžaduje, aby predavači nosili oblečenie z jeho sortimentu, by pravdepodobne nebol povinný zamestnať predavača, ktorý by, z náboženských dôvodov, odmietol nosiť výrobky podniku.

Takže zatiaľ čo priama diskriminácia je zakázaná, nepriamej diskriminácii sa má v čo najväčšej miere predchádzať hľadaním primeraných spôsobov, ako vyhovieť potrebám jednotlivcov a skupín.

Keď sme zistili, že obmedzenie nie je diskriminačné, musíme rozhodnúť, či je primerané.

Do akej miery by mal byť prejav obmedzený? Čo by malo byť zakázané, pre koho, kedy a kde?

Existuje napríklad obrovský rozdiel medzi zákazom určitých druhov náboženského odevu pre určité profesie na konkrétnych pracoviskách a zákazom pre všetkých nosiť náboženský odev na ulici!

Medzinárodné súdy sa preto zameriavajú na proporcionalitu. Súdy v Spojených štátoch uplatňujú ešte prísnejší test - obmedzenia sa musia uplatňovať čo najmenej obmedzujúcim spôsobom.

Posledným aspektom, ktorý niektoré súdy zohľadňujú, je miera voľnej úvahy. Svet je rozmanitý a zásady ľudských práv sa môžu v praxi uplatňovať rôznymi spôsobmi, ktoré sú založené na vnútroštátnom kontexte.

Z tohto dôvodu niektoré medzinárodné súdy uplatňujú "priestor na voľnú úvahu", čo v podstate znamená, že vnútroštátne orgány najlepšie rozumejú vnútroštátnemu kontextu a najlepšie vedia formulovať vnútroštátne právo, preto im medzinárodné súdy poskytujú určitý priestor na voľnú úvahu.

Otázka, aký široký by mal byť priestor pre voľnú úvahu štátu a či súdy neposkytujú príliš široký priestor, je dôležitým predmetom diskusie!

Na záver:

Pri uvažovaní o tom, či je obmedzenie prípustné, použijeme nasledujúci postup:

1. Rozhodnite, či zákon obmedzuje absolútne právo mať alebo zmeniť svoje náboženstvo, presvedčenie alebo ich prejavy.
2. Rozhodnite, či sa obmedzené správanie považuje za chránený prejav.

-
3. Skontrolujte, či má obmedzenie právny základ.
  4. Určite, do akej miery prejav ohrozuje legitímny dôvod obmedzenia, napríklad práva a slobody iných osôb.
  5. Skontrolujte, či je obmedzenie priamo alebo nepriamo diskriminačné.
  6. A zvážte, či je obmedzenie primerané hrozbe, ktorú predstavuje, a či bude účinné na jej odstránenie.

Keď pochopíme argumenty, ktoré by mali sudy používať na dodržiavanie ľudských práv, môžeme sa účinnejšie domáhať svojich práv. Môžeme tiež plnšie prispieť do verejnej diskusie o tom, či sudy a vláda postupujú správne, alebo či v skutočnosti porušujú slobodu vierovyznania alebo presvedčenia.

Copyright: SMC 2018